

УДК 35.088.6 341.231.14] (006.032) 061.1 ЄС

РОЗРОБКА СТАНДАРТІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Леся ПРУДИУС,

кандидат наук з державного управління,
заступник директора – начальник відділу програмного забезпечення та інноваційних технологій
Інституту підвищення кваліфікації керівних кадрів
Національної академії державного управління при Президентові України

SUMMARY

The legal basis of the development of training standards of the civil servants and local government officials (hereinafter – civil servants) in terms of European integration of Ukraine are researched in the article. It had been established that the political association and economic integration of Ukraine with the European Union (EU) would depend on progress in the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU, achievements of Ukraine in ensuring respect for common values (democracy, respect for human rights and fundamental freedoms and the rule of law), progress in approximation with the EU in political, economic and legal areas and integration into the European educational space. It was proved that the legal basis of the development of civil servants training standards should become official documents of Bologna process. Aforesaid process define strategic goals and objectives in the development and improvement of the European educational space, international instruments for the protection of the interests, rights and freedoms of citizen, as well as on adults education, training and lifelong learning.

Key words: European integration, respect of human rights and fundamental freedoms, training standards, civil servants, European educational space, training, adults education, lifelong learning.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено правові засади розробки стандартів підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції України. Установлено, що політична асоціація та економічна інтеграція України з Європейським Союзом залежатимуть від прогресу в імplementації Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом, а також від досягнень України в забезпеченні поваги до спільних цінностей (демократії, поваги до прав людини і основоположних свобод та верховенства права) і прогресу в наближенні з Європейським Союзом у політичній, економічній та правовій сферах, інтеграції в європейський освітній простір. Доведено, що правовими засадами розробки стандартів підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування мають стати офіційні документи Болонського процесу, які визначають стратегічні цілі й завдання у сфері формування та вдосконалення європейського освітнього простору, міжнародні документи щодо захисту інтересів, прав і свобод людини та громадянина, а також щодо освіти дорослих, організації професійного навчання й навчання упродовж життя.

Ключові слова: європейська інтеграція, міжнародні стандарти прав людини й основоположних свобод, стандарти підвищення кваліфікації, публічні службовці, європейський освітній простір, професійне навчання, освіта дорослих, навчання упродовж життя.

Постановка проблеми. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода) є інструментом і дороговказом Україні для впровадження європейських стандартів життя й виходу на провідні позиції у світі [21; 24; 25].

Для реалізації Угоди та впровадження європейських принципів демократичного врядування в Україні схвалено Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [25], Стратегію реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року [21], Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки [16], Національну стратегію у сфері прав людини [19], Національну рамку кваліфікацій [20], Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [22], прийнято Закони України «Про вищу освіту» [17], «Про державну службу» [18] тощо.

Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» передбачає проведення 62 реформ і програм розвитку держави за чотирма векторами руху: вектором розвитку, вектором безпеки, вектором відповідальності й вектором

гордості. Однією з першочергових реформ, визначених Стратегією, є децентралізація та реформа державного управління, які передбачають відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування й побудову прозорої системи державного управління, створення професійного інституту державної служби, забезпечення її ефективності [25].

Актуальність теми. Розробку стандартів підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування передбачено Планом заходів щодо реалізації Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року як один із заходів, що спрямований на підвищення ефективності професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, гармонізації державної служби та служби в органах місцевого самоврядування шляхом відповідності законодавства у сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування міжнародним стандартам і нормам Європейського Союзу (далі – ЄС) з урахуванням демократичних цінностей і принципів урядування [21].

Метою статті є дослідження правових засад розробки стандартів підвищення кваліфікації державних

службовців і посадових осіб місцевого самоврядування (далі – публічні службовці) з урахуванням міжнародних стандартів і норм ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження. Політична асоціація та економічна інтеграція України з ЄС залежить від прогресу в імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також від досягнень України в забезпеченні поваги до спільних цінностей (демократії, поваги до прав людини і основоположних свобод та верховенства права) і прогресу в наближенні з ЄС у політичній, економічній і правовій сферах, інтеграції в європейський освітній простір [24].

Тому важливим завданням для України є розробка стандартів підвищення кваліфікації публічних службовців відповідно до міжнародних стандартів і норм ЄС щодо захисту інтересів, прав і свобод людини та громадянина, принципів освіти дорослих, Болонського процесу, до якого Україна приєдналась у 2005 році для інтеграції системи освіти України в єдиний європейський освітній простір, забезпечення якості й безперервності освіти публічних службовців (освіти упродовж життя), побудованої на компетентнісному та особистісно-орієнтованому підході.

З огляду на статтю 9 Закону України «Про вищу освіту» стандарт підвищення кваліфікації публічних службовців варто розглядати як «стандарт освітньої діяльності з підвищення кваліфікації публічних службовців» – нормативний документ, який визначає мінімальні вимоги до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного й інформаційного забезпечення освітнього процесу навчальних закладів, підприємств, установ, організацій, які мають право на підставі ліцензії здійснювати освітню діяльність із підвищення кваліфікації публічних службовців [17].

Основою для розробки цього Стандарту насамперед мають стати міжнародні стандарти щодо захисту інтересів, прав і свобод людини та громадянина, які визначені Статутом Організації Об'єднаних Націй і Статутом Міжнародного Суду ООН (1945) [2], Загальною декларацією прав людини (1948) [3], Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (1950) [4], Європейською соціальною хартією (1961) [5], Міжнародним пактом про громадянські і політичні права (1966) [6], Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права (1966) [7], Хартією основних прав Європейського Союзу (2000) [12], Хартією Ради Європи про виховання демократичної громадянськості і освіти у сфері прав людини (2010) [13], іншими міжнародними договорами й угодами.

Зокрема, Статутом Організації Об'єднаних Націй визначено, що держави зобов'язані заохочувати загальну повагу й додержання прав і свобод людини [2]. У зв'язку з цим Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 року проголошено Загальну декларацію прав людини, якою встановлено, що визнання гідності, яка властива всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних їхніх прав є основою свободи, справедливості й загального миру. Статтею 26 Декларації визначено право кожної людини на освіту на основі здібностей кожного: освіта повинна бути спрямована на повний розвиток людської особи та збільшення поваги до прав людини й основних свобод; встановлено, що освіта повинна сприяти взаєморозумінню, терпимості, дружбі між усіма народами, расовими або релігійними групами й має сприяти діяльності Організації Об'єднаних Націй щодо підтримання миру [3].

Беручи до уваги положення Загальної декларації прав людини [3], було підписано Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод [4].

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) сьогодні на повних підставах оцінюється як одне з найбільших досягнень Ради Європи.

Вона являє собою фундаментальну основу всього комплексу міжнародно-правового регулювання в галузі прав і свобод людини, її законних інтересів і потреб. Права й свободи, передбачені Конвенцією, обіймають найважливіші сторони життя особи й мають громадянську, політичну, економічну та соціальну спрямованість. Ключова роль у забезпеченні чіткого й дієвого контролю за реалізацією державами-учасниками Конвенції взятих на себе зобов'язань щодо забезпечення прав та основних свобод людини належить Європейському суду з прав людини (далі – Європейський суд). Саме ця судова інституція забезпечує гарантії прав людини, є контрольним механізмом, закладеним Конвенцією, дотримання державами-учасниками її положень, упровадження норм і принципів у межі національних правових систем [28].

Гарантами дотримання прав людини та громадянина без будь-якої дискримінації щодо раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження чи інших обставин є міжнародні документи з прав людини: Європейська соціальна хартія (1961) [5], Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966) [7], Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966) [6].

Відповідно до вимог міжнародних документів з прав людини, у 2000 році було ухвалено та підписано Хартію основних прав Європейського Союзу – документ, що закріплює деякі політичні, соціальні й економічні права громадян Європейського Союзу та визначає фундаментальні цінності Європейського Союзу: гідність, свободу, рівність, солідарність, права громадян і правосуддя [12].

Важливим документом для сприяння розвитку громадянського суспільства, упровадження принципів демократичного врядування, верховенства права, дотримання прав та основоположних свобод і формування громадянських компетентностей публічних службовців є Хартія Ради Європи про виховання демократичної громадянськості і освіти у сфері прав людини. Відповідно до Хартії, виховання демократичної громадянськості передбачає розширення можливостей громадян (учнів) здійснювати й захищати свої демократичні права, нести відповідальність у суспільстві, відігравати активну роль у демократичному житті задля просування та захисту демократії й верховенства права. Освіта у сфері прав людини спрямована на розширення можливостей громадян (учнів) сприяти створенню та захисту загальної культури прав людини в суспільстві з метою просування та захисту права людини й основних свобод [13].

Крім того, з огляду на те що підвищення кваліфікації публічних службовців в Україні належить до післядипломної освіти (освіти дорослих), при розробці Стандарту необхідно врахувати міжнародні стандарти освіти дорослих та освіти упродовж життя, визначені Конвенцією про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів № 142 [8], Рекомендацією щодо професійного навчання № 117 [10], Рекомендацією про розвиток людських ресурсів: підготовку кадрів і безперервне навчання № 195 [11], Меморандумом безперервної освіти Європейського Союзу [9], Рамкою кваліфікацій Європейського простору вищої освіти [14], Європейською рамкою кваліфікацій для навчання впродовж життя [15], іншими міжнародними договорами й угодами, згода на обов'язковість яких, згідно з Конституцією України, надана Верховною Радою України [1].

Зокрема, загальні принципи професійного навчання було визначено в 1962 році в Рекомендації Міжнародної організації праці щодо професійного навчання № 117, а саме:

1. Навчання є не самоціллю, а засобом для того, щоб розвивати професійні здібності осіб, які проходять навчання, з належним урахуванням наявних можливостей зайнятості і щоб надати їм можливість використати свої здібності з максимальною користю для самих себе й суспільства. Навчання має бути спрямоване на розвиток особистості, особливо якщо це стосується молоді.

2. Навчання є єдиним цілим, яке характеризується взаємозалежністю його різноманітних елементів.

3. Навчання є процесом, який триває протягом усього трудового життя людини відповідно до його потреб як індивідуума і члена суспільства.

4. Навчання має бути вільним від будь-якої форми дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, статі, віросповідання, політичних поглядів, іноземного походження чи соціального походження.

5. Навчання вимагає постійного співробітництва всіх органів і осіб, заінтересованих у будь-якій його галузі [10].

Конвенцією Міжнародної організації праці про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів № 142 (1975) було визначено, що кожний член Організації ухвалює та розвиває всебічні й скоординовані політику і програми професійної орієнтації та професійної підготовки, тісно пов'язані із зайнятістю, зокрема, через державні служби зайнятості. Важливим є те, що ці політика і програми належним чином мають враховувати таке: а) потреби, можливості й проблеми зайнятості як на регіональному, так і на національному рівнях; б) стадію та рівень економічного, соціального й культурного розвитку; с) взаємозв'язок між розвитком людських ресурсів та іншими економічними, соціальними й культурними цілями; повинні здійснюватися за допомогою методів, що відповідають національним умовам; призначені для підвищення здатності окремої особи створювати й, індивідуально чи колективно, справляти вплив на виробничі й соціальні середовища; стимулюють і дають змогу всім особам на основі рівності й без будь-якої дискримінації розвивати й застосовувати свої здібності до праці у власних інтересах і відповідно до своїх прагнень, ураховуючи потреби суспільства [8].

Варто відмітити, що європейські країни намагаються підвищити функціональну грамотність дорослого населення, тобто вміння ефективно виконувати професійні та соціальні функції. Лісабонський саміт Європейської Ради в березні 2000 року прийняв документ, який отримав назву «Меморандум безперервної освіти ЄС», точніше «Меморандум освіти протягом усього життя» («A Memorandum of Lifelong Learning»). Прийняття цього документа було зумовлено деякими попередніми рішеннями Європейської стратегії зайнятості, затвердженою на Люксембурзькому саміті Європейської Ради в 1997 році й включеною як одне з доповнень в Амстердамську угоду (1997), Кельнську хартію «Цілі й прагнення безперервної освіти», прийняті на саміті Великої Вісімки в 1999 році [31, с. 9–10].

У Меморандумі безперервної освіти Європейського Союзу зазначено, що безперервна освіта повинна стати головною політичною програмою громадянського суспільства, соціальної єдності і зайнятості; визначено шість ключових принципів безперервного навчання і три його основні види, а саме: формальне навчання (передбачає отриманням дипломів і кваліфікаційних свідоцтв, що визнаються на офіційному рівні), неформальне навчання (не передбачає видачу офіційних документів про освіту) та інформальне навчання (спрямоване на саморозвиток особистості) [9].

Ключовими принципами безперервного навчання, які визначені в Меморандумі, є такі:

Принцип 1. Нові базові знання й навички для всіх. Мета – гарантувати загальний неперервний доступ до освіти

з метою отримання та оновлення навичок, необхідних для інтеграції в інформаційне суспільство, серед них комп'ютерна грамотність, іноземні мови, технологічна культура, підприємництво й соціальні навички.

Принцип 2. Збільшення інвестицій у людські ресурси. Мета – значно збільшити інвестиції в людські ресурси, щоб підняти пріоритет найважливішої цінності Європи – її людей.

Принцип 3. Інноваційні методи викладання та навчання. Мета – розробити нові методології навчання для системи неперервної освіти – довжиною в життя. Освітні технології мають бути орієнтованими на користувача. Викладачі все більше стають консультантами, наставниками й посередниками. Методи навчання, як у формальній, так і в неформальній системі освіти, повинні змінюватися в бік пріоритету особистої мотивації, критичного мислення та уміння вчитися.

Принцип 4. Нова система оцінювання здобутої освіти. Мета – докорінним чином змінити підходи до розуміння й визнання навчальної діяльності та її результатів, особливо у сфері неформальної й інформальної освіти.

Принцип 5. Розвиток наставництва та консультивання. Мета – упродовж усього життя забезпечити кожному вільний доступ до інформації про освітні можливості в Європі й до необхідних консультацій і рекомендацій.

Принцип 6. Наближення освіти до дому. Мета – наближити освітні можливості до дому за допомогою сітки навчальних і консультаційних пунктів, а також використовуючи інформаційні технології, зокрема дистанційне навчання. Головна відповідальність за розвиток системи неперервного навчання покладається на місцеві органи влади [9].

Наступним важливим етапом у розвитку безперервної освіти стало ухвалення 01 липня 2004 року Генеральною конференцією Міжнародної організації праці Рекомендації № 195 про розвиток людських ресурсів: підготовку кадрів і безперервне навчання, відповідно до якої «безперервна освіта охоплює усю навчальну діяльність, що здійснюється упродовж усього життя для розвитку компетентності і кваліфікації»; а «компетентність» охоплює знання, навички і виробничий досвід, вживані і удосконалені в конкретних умовах [11].

Умовами для розвитку компетентності Рекомендацією № 195 визначено таке: забезпечення здійснення соціального діалогу та партнерства в питаннях безперервного навчання кадрів шляхом колективних переговорів, визнання як формального, так і неформального та інформального навчання працівників, створення для цього необхідних умов; забезпечення гендерної рівності під час підготовки працівників; залучення інвестицій у підготовку кадрів; забезпечення навчання працівників на робочому місці та їх стажування; використання прогресивних практичних методів управління людськими ресурсами та інформаційних і телекомунікаційних технологій; використання нових форм навчання; забезпечення гендерної рівності тощо [11].

Приєднавшись у 2005 році до Болонського процесу, Україна розпочала інтеграцію національної освітньої сфери в європейській освітній простір і створення концептуально нової освітньої моделі, особливостями якої є автономність вищих навчальних закладів, мобільність, компетентнісний підхід, безперервність навчання (освіта упродовж життя) [27; 29; 30].

Важливо відмітити, що принципи Болонського процесу відображено в новому Законі України «Про вищу освіту». Відповідно до Закону, *автономія вищого навчального закладу* – самостійність, незалежність і відповідальність вищого навчального закладу в прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, на-

укових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору й розстановки кадрів у межах, установлених цим Законом; *академічна мобільність* – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами [17].

Отже, *мобільність* (Mobility) – один із ключових принципів формування європейських просторів вищої освіти й досліджень, що передбачає різноманітні можливості для вільного переміщення студентів, викладачів, дослідників, адміністраторів у цих просторах з метою академічного та загальнокультурного взаємозбагачення, слугує забезпеченню цілісності зазначених європейських просторів. Важливу роль у забезпеченні мобільності відіграють основні інструменти Болонського процесу – Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (далі – ЄКТС), Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, Додаток до диплома, а також європейська й національні системи забезпечення якості вищої освіти [29, с. 35].

Європейська система перенесення та накопичення кредитів – це інструмент Європейського простору вищої освіти (ЄПВО), що забезпечує прозорість навчання та навчальних курсів і, отже, сприяє підвищенню якості вищої освіти. ЄКТС була впроваджена в 1989 р. в межах програми Еразмус (Erasmus) для перенесення кредитів, отриманих студентами під час навчання за кордоном, у кредити, що визнавалися вітчизняними університетами, куди студенти поверталися для продовження своєї навчальної діяльності. Із часом її почали використовувати не тільки для перенесення кредитів на основі навчального навантаження й отриманих результатів навчання, а й для накопичення кредитів, передбачених ступеневими програмами освітніх закладів. ЄКТС допомагає розробляти, описувати й запроваджувати навчальні програми, дає змогу інтегрувати різні типи навчання в перспективу навчання впродовж життя, поліпшує мобільність студентів, полегшуючи процес визнання кваліфікацій і періодів навчання. ЄКТС може застосовуватись до всіх програм, незалежно від способу реалізації (аудиторне навчання, навчання на базі організації, дистанційне навчання) чи статусу студентів (студент денної/заочної форми навчання), до всіх видів навчального контексту (формальний, неформальний і неофіційний) [27, с. 4].

Варто також зазначити, що Закон України «Про вищу освіту» [17] враховує і європейські стандарти забезпечення якості освіти, які визначені в Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area) – документі, ухваленому на Болонському саміті в 2005 році в Бергені (Норвегія), призначеному для вищих навчальних закладів та агенцій із забезпечення якості вищої освіти. Він містить стандарти й рекомендації щодо внутрішнього забезпечення якості у вищих навчальних закладах, зовнішнього забезпечення якості вищої освіти і стандарти щодо агенцій із зовнішнього забезпечення якості вищої освіти» [29, с. 60–61].

Крім того, ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу є компетентнісний підхід (Competence-based approach), який передбачає підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей і за своєю сутністю є студентоцентризованим [29].

У Довіднику користувача ЄКТС 2015 визначено загальні принципи навчання, викладання й оцінювання, які необхідно враховувати в процесі запровадження навчальної програми на основі компетентнісного підходу:

1. *Відкритий діалог і участь.* Студентоцентризований підхід вимагає відкритого діалогу й рефлексивного зворотного зв'язку між студентами, викладачами та відповідними адміністраторами, завдяки яким виражаються й обговорюються потреби та прагнення. Усі зацікавлені сторони потрібно залучати до конструктивної дискусії під час розробки й реалізації програми. Участь представників студентства в таких дискусіях передбачає їх повноправну можливість для голосування.

2. *Прозорість і достовірність.* Каталог курсу повинен надавати достовірну, найновішу й гарантовано якісну інформацію щодо ступеневих програм і окремих освітніх компонентів. Він повинен забезпечувати точний опис ступеневої програми включно з усіма деталями: структура, компоненти, результати навчання, навчальне навантаження, підходи до навчання та викладання, форми (методи, методи) і критерії оцінювання й норми прогресії.

3. *Узгодженість.* Академічний персонал, відповідальний за запровадження програми та її компонентів, повинен забезпечувати узгодженість між результатами навчання, заявленими в програмі, навчальною й викладацькою діяльністю і процедурами оцінювання. Конструктивне узгодження (Біггс, (Biggs) 2003) результатів навчання, видів навчальної діяльності та оцінювання є невід'ємною вимогою до освітніх програм.

4. *Гнучкість.* Гнучка структура програми є необхідною умовою для забезпечення студентам права вибору й задоволення їхніх потреб, наприклад, повинна бути надана можливість для розвитку власних навчальних траєкторій і вибіркового заняття. Гнучка організація діяльності, пов'язаної з навчанням, викладанням і оцінюванням, включно з гнучкістю розкладу й ширшими можливостями для незалежного навчання, є суттєвою для використання різних стилів навчання. Це розширює межі для підбору навчальних матеріалів і видів діяльності й відкриває можливості для студентів із різними профілями або потребами (наприклад, особи, задіяні в соціальній сфері або особи з особливими потребами). Інтеграція цифрових технологій у наданні вищої освіти суттєво впливає на підходи до навчання та викладання. Установлення кредитів результатам навчання, здобутих новими способами з використанням технологій, базується на тих самих принципах, що й установлення кредитів результатам навчання для традиційних освітніх компонентів.

5. *Відповідне оцінювання досягнень.* Кредити присвоюються в разі підтвердження належним оцінюванням досягнення визначених результатів навчання відповідного рівня. У випадку неуспішного досягнення результатів навчання кредити не присвоюються. Кількість кредитів, присвоєних студентові, який демонструє власні досягнення результатів навчання, рівноцінна кількості кредитів, установлених компоненту. Форми (методи) оцінювання включають увесь спектр письмових, усних і практичних тестів/екзаменів, проектів і портфоліо, які використовуються для оцінювання успішності студентів і встановлення факту досягнення результатів навчання після завершення розділу курсу (навчальної дисципліни) або модуля. Критерії оцінювання описують те, що студент, як очікується, здатний виконувати для демонстрації здобутого результату навчання. Задля забезпечення відповідності форми (методи) та критерії оцінювання, вибрані для освітнього компонента, повинні узгоджуватися з результатами навчання, визначеними для цього компонента, і з видами навчальної діяльності, що реалізовувалися в процесі навчання [27, с. 12–13].

Отже, освіта в Україні ґрунтується на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями й народами. Метою освіти як основи інтелектуального, культурного, духовного, соціального,

економічного розвитку суспільства та держави є всебічний розвиток людини як особистості й найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення його освітнього рівня [23].

З метою розвитку освіти країни ЄС розробили Стратегію співпраці країн ЄС у сфері освіти і професійної підготовки до 2020 року ("Strategic Framework for European Cooperation in Education and Training", ET 2020), метою якої є такі: «1) забезпечення професійної мобільності й навчання на протязі всього життя; 2) покращення якості та ефективності освіти і професійної підготовки; 3) сприяння рівності, соціальному згуртуванню і формування ефективної громадянської позиції; 4) сприяння творчості та інновацій на всіх рівнях» [31].

Основоположні принципи для глобального розвитку освіти до 2030 року закладено в Інчхонській декларації «Освіта-2030: забезпечення інклюзивної та справедливої якісної освіти та навчання протягом усього життя для всіх», що прийнята на Всесвітньому освітньому форумі-2015 під егідою ЮНЕСКО (з 19 по 22 травня 2015 року в місті Інчхон, Південна Корея). Пріоритетом нової стратегії, як зазначено в Декларації, є зміна умов життя через освіту, визнання ролі освіти як основної рушійної сили особистісного зростання й розвитку загалом і підтвердження, що освіта – це суспільне благо, фундаментальне право особистості, гарантія та основа реалізації інших прав людини, а також визнання ролі освіти в досягненні миру та злагоди між народами, ліквідації безробіття й бідності [26].

Висновки. Отже, розробка Стандарту освітньої діяльності з підвищення кваліфікації публічних службовців має здійснюватися з урахуванням міжнародних стандартів і норм ЄС щодо дотримання прав і свобод людини та громадянина; упровадження принципів демократичного врядування; розвитку громадянського суспільства та соціального партнерства, а також принципів Болонського процесу для створення єдиного європейського освітнього простору.

У Стандарті мають бути враховані стратегічні напрями освіти дорослих: розвиток громадянських компетентностей публічних службовців; забезпечення безперервності освіти шляхом запровадження індивідуальних програм розвитку персоналу та планування кар'єри; модернізація структури, змісту й організації підвищення кваліфікації публічних службовців на засадах компетентісного, особистісно-орієнтованого, практико-орієнтованого та кластерного підходів; розвиток наставництва й консультування; розвиток наукової та інноваційної діяльності в системі підвищення кваліфікації шляхом підвищення якості навчання на інноваційній основі, упроваджуючи інноваційні форми й методи навчання, у тому числі методи критичного мислення, електронне навчання; інформатизація освіти, удосконалення бібліотечного та інформаційно-ресурсного забезпечення підвищення кваліфікації шляхом упровадження електронного врядування й застосування цифрових технологій; створення ефективної системи зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості підвищення кваліфікації публічних службовців; забезпечення безперервного професійного розвитку викладачів закладів системи підвищення кваліфікації публічних службовців; створення сучасної матеріально-технічної бази системи підвищення кваліфікації.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду ООН від 26 черв. 1945 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_010.

3. Загальна декларація прав людини від 10 груд. 1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015.

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 лист. 1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

5. Європейська соціальна хартія від 18 жовт. 1961 р. № ETS № 35 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_300.

6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 груд. 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_043.

7. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 груд. 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_042.

8. Конвенція про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів від 23 черв. 1975 р. № 142 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_057.

9. Меморандум неперервного образования Европейского Союза от 2000 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.znanie.org/docs/memorandum.html>.

10. Рекомендація щодо професійного навчання від 27 черв. 1962 р. № 117 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_106.

11. Рекомендація про розвиток людських ресурсів: підготовку кадрів і безперервне навчання від 17 черв. 2004 р. № 195 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_532.

12. Хартія основних прав Європейського від 07 груд. 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_524/print1412236313240908.

13. Хартія Совета Европы о воспитании демократической гражданственности и образовании в области прав человека. Рекомендация CM/Res (2010)7, утверждённая Комитетом министров Совета Европы 11 мая 2010 года, и пояснительный меморандум. – Издательство Совета Европы, 2011. – 40 с.

14. The framework of qualifications for the European Higher Education Area [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://www.ehea.info/Uploads/Documents/QF-EHEA-May2005.pdf>.

15. The European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF). – European Communities, 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/news/EQF_EN.pdf.

16. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки : Указ Президента України від 26 лют. 2016 р. № 68/2016 // Урядовий кур'єр. – 2016. – № 41.

17. Про вищу освіту : Закон України від 01 лип. 2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

18. Про державну службу : Закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII // Голос України. – 2015. – № 250.

19. Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини : Указ Президента України від 25 серп. 2015 р. № 501/2015 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 160.

20. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 лист. 2011 р. № 1341 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 101. – С. 15. – Ст. 3700.

21. Про затвердження Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року та плану заходів щодо її

реалізації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 р. № 227-р // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 63.

22. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25 черв. 2013 р. № 344/2013 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 50. – С. 18. – Ст. 1783.

23. Про освіту : Закон України від 23 трав. 1991 р. № 1060-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.

24. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16 верес. 2014 р. № 1678-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 40. – Ст. 2021.

25. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 6.

26. Всесвітній освітній форум-2015 : Інчхонська декларація «Освіта-2030» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ipood.com.ua/novini/vsesvitniy-osvitniy-forum-2015--nchhonska-deklaraciya-osvita-2030/>.

27. Довідник користувача ЄКТС 2015 / [Ю.Я. Бобало, Л.В. Губерський, І.І. Бабин, В.А. Бугров, А.Г. Загородній,

В.А. Павлиш, Я.Я. Болюбаш, А.П.Гожик] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.vnz.univ.kiev.ua/files/upload/Dovidnyk%20ECTS.docx.

28. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та Європейський Суд з прав людини : [інформаційно-аналітична довідка] / Міністерство юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.minjust.gov.ua/159>.

29. Національний освітній глосарій: вища освіта / авт.-уклад.: В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова ; за ред. В.Г. Кременя. – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Плянди», 2014. – 100 с.

30. Європейські стандарти і рекомендації для забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ehea.info/news-details.aspx?ArticleId=355>.

31. Швець Є.Я. Формування концепції безперервної освіти «Новому століттю – нову освіту» в умовах європейської інтеграції вищої освіти / Є.Я. Швець, Д.С. Швець // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2013. – № 55. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://vestnikzgia.com.ua/article/viewFile/24233/21790>.